

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik minden héten egyszer szombaton, egy íven.	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: DEBRECEN, KOLLÉGIUM	Elofizetési ár: félévre 30000 korona. Egyes szám ára 1500 kor.
	Idé kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.	

Az analfabétaság felé.

Az integer Magyarország visszanyerésére irányuló reménységünk egyik pillére kulturális fölényünkre támaszkodik s ez az alap kétségtelenül hatalmasnak mutatkozik, mert a szellem ereje van benne. Ám a mindennapi élet napról-napra igyekszik reménységünk eme támaszának ledöntésére.

Nem általános nyomorúságunkra hivatkozom, mert láttam én már és látott más is nélkülöző diákot, hanem arra, hogy a külvárosokon, falvakon és tanyákon az iskolaköteles gyermekeknek egyre nagyobb százalékát mentik fel az iskolába való járás alól az ért, mert *egyáltalán nincs* ruhája, vagy lábbelije. A felmentett gyermek aztán tavasz beálltával már annyira elmarad a többitől, hogy nem érvén őket utól, analfabéta marad.

Másik lépcső kulturális sülyedésünkhöz a tanyarendszer. A nagy alföld mind jobban tanyásodik s a földreform ezt még jobban elősegíti. S nem lévén elegendő tanyai iskolánk, oda jutunk, aminek jelei már is mutatkoznak, hogy a városokból és falvából tanyára kiment öregek még tudnak írni, olvasni, de a fiatalok már nem ismerik a betűvetést.

Nem jól van ez így! Ezen változtatni kell. Egyik módja — más talán jobbat ajánl — lenne az, hogy a téli időben iskolába járni nem tudók részére nyáron kellene gyermek-otthonnal, mezhellyel kapcsolatos tanfolyamot tartani. Nincs az sehol megírva, hogy nyáron nem lehet iskolát tartani. S minthogy a gyermekek nagyobb része elvégzi a tanulását télen, a kisebb számú nyári tanfolyamot vezethetnék — külön honorálás mellett — felváltva a tanítók. Így az ő szünidejük sem veszne el minden évben. Az otthon fenntartása nem kerülne mondhatatlan összegbe, viszont az analfabétaság legyőzése megér minden áldozatot, mert létünk függ tőle.

E. K.

Tárca

Kerekes Ferenc pedagógiai levelei. Történelmi előzmények.

(Folytatás.)

Próbálta a kormány szépszerével rábírnia a régi tapasztalatokon okulásal méltán óvatos reformárus egyházat a Rátio elfogadására s iskoláinak, különösen az irányadó debreceni Kollegiumnak ilyen szellemű berendezésére. Nem ment. Rájuk hagyta végre, hogy maguk csináljanak hát tervezetet. A tanárok szívesen elaltatták volna az egésztest, a tudományos elméleti magasságból nézőknek sokszor jellemző vonásuk a más tárgyak és szükségletek iránti érzéktelenség; de az a furcsa helyzet állott elő, hogy nem kellett már kormányhatósági unszolás sem — II. József halálával itt szélesend állott be amugy is — mindennél erősebb követelői támadtak a reformoknak a világi urakban, élen a hámulatosan sok oldalú képzettségű Domokos Lajossal. Sajátságos, de mint az étellel összeütközés jelet vehetjük tudomásul, hogy nemes ifjak, akik nem papnak készültek, nem találták fel a régi keretek közt kiképeztetésüket. Folytonos a panasz és zúgolódás világi oldalról ezidőtájt a Kollegiumra. A híres Márton István-féle perben is az volt a később híres paedagogussá, a pápai Kollegium megmentőjévé és magasra emelőjévé vált Márton István nagydeák büne, hogy kimerte mondani, hogy a Kollegiumban nem fordítanak semmi gondot a nemes ifjak nevelésére, elmaradott az egész tanítási rendszer. Sárvári ifjúkori levelezésében érdekes látni, milyen mohón falták az új generáció kitünő nevévé vált tagjai a Ratiót. A Kollegiumban nem volt meg, addig mentek, míg a piaristáktól kölcsön kapták... Domokos, Márton Istvánnak is pártját fogta nyiltan s a reformok ügyét is nagy erővel mozgatta. 1782-ben készen állott az Ordo studiorum a felsőbb tanfolyamokra vonatkozólag. Újabb történelmi, matematikai és fizikai studiumok vonultak be. A gimnázialis tagozaton az 1770 i Methodus 1791-i új kiadása tesz némi változást: a retorikai classist elébe teszik a poétikáinak, számtan, földrajz bővül, magyar nyelvtan, keretében a

közéleti okiratok kiállítása, hazai történet s a két felsőbb osztályban természetrajz és ókori földművelési írók műveinek oktatása, csaknem egész új dolgok. 1792-ben approbálja az Egyházkerületi gyűlés az első különösebb részletességgel kidolgozott, emelkedettebb nevelői szellemű tervet: „A Tanítóknak kötelességei és a Tanítónak rendi, mely a Helveticai vallástételen lévő Debreczeni alsóbb iskolák számára íratott és kiadatott Debreczenben”. Keziratban maradt.

De még ez sem volt elég, a Litteraria Deputatio 1795-ben új tervet készít s ez jelent meg végre is nyomtatásban: „A Tanítók kötelességei, a tanítónak valók és ezeknek rendi és módja a helv. vallástételt követő debreczeni collégium alsó iskoláiban aszerint, amint ezek a Tiszántúli lévő superintendencia által helybenhagyódtak 1795”. Híres tanterv volt; hatását mutatja, hogy a nagykorúsi gimnázium nagykönyvtárban is több példányban megtaláltam. Más egyházkerületek nemcsak a dunamelléki, hanem a dunántúli is Debreczen után ment, amint az 1801-i „Tanítás módja” mutatja. Majd egy külön dolgozatban vizsgálat tárgyává szeretném tenni a református iskolák belső összefüggését, most csak annyit emeljünk ki, hogy van már két osztályos elemi iskola, hol magyar nyelven vezetik be a kis csemetéket az írás-olvasás, számolás stb. rejtelmébe; nem úgy van már, legalább Debreczenben, mint Sarvári panaszos gyermekkorában, hogy egyenesen latin könyvön, a Pantheum Mythicumon kezdék az írás-olvasni tanítást. A retorikai osztályt két esztendőre osztották. Alkotmánytan, fizika már az ifjabb classistáknak s lélektan új tárgyak. Haladás mindenestre, de — amint látható — nem valami gyökeres. A reáltárgyakra sem jut elég súly, mégis jelentékenyen megnyújtja a tanulmányi időt.

1801-ben már megint új rohamra indulnak a real irány hívei, de részletesen kidolgozott tervzetük nem került be az életbe. Javasataik közül kiemelem a későbbiek megértése kedvéért a következőket: 1. Eddig a költészet és szónoklattani osztály sorrendje bizonytalan volt: hol az egyik elől, hol a másik. Most, hogy minden lehetőleg ki legyen akázva, elől a novitius rhetorok, hatul a veteranusok, közéül pedig a poéták classisa foglal helyet. Ez a pont életbe is lépett. 2. Egy esomó realismeret tanítását kívánja az osztályokban, s ehhez kézikönyveket tervez: Szentgyörgyi József, a híres orvosdoktor és mint látni fogjuk, kitűnő paedagogiai érzékű férfi neve már itt előfordul természetrajzi könyv írásával kapcsolatban.

Az igazi döntő tanácskozás, melynek határozmányai életbe is léptek, Péchy Imre egyházker. főgondnok álmosdi kúriáján történt, 1804 december 27--28-án, innen a terv neve: *álmosdi Ratio Institutionis*, melynek ügy előmunkálatait, mint végleges szövegét is Budai Ésaías készítette. A real irány híveit meglehetősen kizárták a Litteraria Deputatióból. Sárváry Szentgyörgyi sem voltak benne, hogy a leghivatottabbakat említsük, világiak közül is alig egy páran. Amint Kerekes leveleiből kitűnik, maga Budai esküdt ellensége lévén a realistáknak, értelmi szer-

zője lehetett annak a különös Pál-fordulásnak, mely alig pár éven belül *homlokegyenest ellenkező végletbe* ragad a a Kollegium oktatásügyét: újra merőben humanitarius irányba. (Jó előre kijelentem, hogy némely plasztikabb jelzőből ne következtessen az olvasó arra, hogy én nem a humanitarius irány híve volnék. Éppen csak az én gondolásaimban bővebb és talán „emberibb” jellegű a „human” oktatás rendszere. Vegtelenül becsülöm a görög és római irodalmat, művészetet; de pl. nem hiszem, hogy a classicizmus ügyének ne tehetnénk nagyobb szolgálatot azzal, ha kívánatos helyeken magyar nyelven tanítjuk. Pótolhatatlan veszteségnek tartom pl., hogy a leánygimnáziumokban is megszüntették ez évben az „Ókori irodalom” tanítását. Inkább el kellett volna mélyíteni. Alkalmos, vagyódó lelkekkel pedig, akik képesek is a nagy világosság után fáradni s szemekkel megbírni, az eddigénél sokkal mélyebben behatolni az óvilág titkaiba! Majd erről máskor bővebben!)

Az álmosdi Ratio Institutionis széles körökben váltott ki a Tiszántúli is elkeseredést; a real irány hívei szervezkedtek, a human szellem emberei sem lehettek megelégedve, mert pl. az egész gimnazialis fokozaton nem ismeri a görögöt, ezt a csodavilág nyitó kulcsot a református Ratio. A kormány is, mely törvényes előkészítés után 1806-ban újra kibocsátotta a Ratio Educationis átdolgozott alakját (Ratio Educationis Publicae totiusque rei literariae per Regnum Hungariae et Provincias eidem adnexas. Budae, 1806) a törvény világos rendelkezéseit látván megsértve, szintén ráír az egyházkerületre. Újra átdolgozzák a tervet — hanyadszor már! — s 1812-ben, egy sokkal apróbb betűjű, egy lappal még is többre terjedő könyvben, csaknem változatlan címmel kiadják. Nemcsak a cím, a tartalom is majd csak változatlan, csak részletezőbb, éppen hogy a mértant, némi algebrát bevesz, de a reálirányú olvasókönyv helyett egyháztörténetet fordítat latinra.

Ez sem hozott megállapodást, hiszen elzárkózást jelentett minden reform elől s visszatérést a régi alapra. A classica philologus Sinka Sandor is elítéli ezt a Milleneumi Értesítőben s méltán. Az iskolának a korhoz kell alkalmazkodnia, nem lehet elzárkózni az új idők új szükségleteitől, ha azok gondos mérlegelés után is komoly szükségleteknek tűnnek fel. Ennek az elzárkózásnak lett az eredménye bizonyára az is, hogy Sárvári Pál ez időpont után szinte kétségbeesve panaszkodik leveleiben, hogy egyre-másra hagyják itt még helybeli publicus diákok is a collegiumot s mennek Pálra s különösen a Márton István keze alatt a haldoklásból a legfenyesebb életre ébredt pápai collegiumba. (Bosszúsán emlegeti sok helyütt szójátékkal a „papismus”-t, mely még Péczelyt is megmerte hívni magának Debreczenből!)

Új mozgalom indul meg, új emberekkel, akik között ott van már Szoboszlai Pap István is, a nagy tudású, még nagyobb akaratú férfi, az Ispotály papja, korának ünnepezt szónoka, aki szívvel-lélek-

kel csüngött a reformokon. 1817 febr. 18-án utolsó szigorú felszólítást intézett a Helytartótanács az egyházkerülethez a második Ratió alapuló tanterv készítésére és felküldésére. Ekkor újra kiküldik a Litteraria Deputatiót, mely július 27—31. napjaira tűzte ki döntő tanácskozását.

Ekkor ragad tollat odakint Freybergben Kerekes Ferenc. Közben immár 33 éves fővel is landkadatlan sóvárgással képezi magát tovább kora tudományaiban, hogy méltón foglalhassa el majd debreceni ásvány-, növény- és vegytani székét. Írja pedig — ha igaz — volt kenyeres pajtásához, akivel együtt jártak egy darabig a külföldet, ehhez a Szoboszlai Pap Istvárhoz.

Beszéljenek most már magukért a levelek!

Dr. Törös László.

Folytatjuk.)

Közélet

A csonka bihari-érmelléki egyházmegye

1924 november 1-én és 2-án népes lelkész értekezletet tartott Furtán, az egyház harangavatási ünnepe alkalmából, melyet igen értékessé és maradandóvá tettek azok az előadások is, melyeket a vasárnapi iskolai szövetség a ker. ifjúsági fiúegyesület, a ker. ifjúsági leányegyesület kiküldöttjei tartottak.

A lelkészértekezletet november 1-én 9 órai kezdettel istentisztelet előzte meg. Imádkozott Kiss Antal lelkész, értekezleti elnök, igét hirdetett e sorok írója. Szólt éneket énekelt S. Szabó József biharkeresztesi lelkész társunk.

A gyülekezeti tagok szép számmal és buzgósággal hallgatták az Úrnak beszédét a kedves hangú énekest. Istentisztelet után a nagyobb fiú iskolában mélyen szántó tömör beszéddel nyitotta meg az értekezletet Kiss Antal lelkészegyesületi elnök.

Ezek után id. Victor János tartotta meg a vasárnapi iskolai munkáról előadását — hangsúlyozván a munka szükségességét és fontosságát —, közvetlen előadása nem tévesztette el célját.

Majd a ker. leányegyesület kiküldötte: Victor Erzsébet tartott előadást a leányegyesületi munkáról. Kedves egyénisége, kellemes előadása jótékonyan hatott az ügy érdekében, bemutatott mintatánítása végre rá talált arra a meggyére, melyen áldásai, hiszem, csakhamar mutatkozni fognak.

Id. Victor János tartott ezután a vasárnapi iskola mikénti vezetésére szaktanítást, midnyájunkra mély hatással és tanulásgosan.

Délután a harangoknak Lévy Mihály esperes hasonlatokban gazdag, szívekben igaz hitet keltő magasztos felavató imája után, folytattuk a lelkészértekezletet. A tárgysorozaton helyi jelentőségű ügyek szerepeltek, e sorok írója azon indítványa felett volt csupán nagyobb vita, melyet az egyházi anyagi ügyeknek a lelkészi munkától való függetlenítése ügyében tett. Lelkészertekezlet szükségesnek tartja a kérdés mielőbbi megoldását, s meg-

bizta Molnár Vince darvasi lelkészt s e sorok íróját a javaslat intencióinak megfelelő szabályzat kiüldözésére.

Ezután Megyeresy Béla orsz. titkár tartotta meg az amerikai ifjúsági egyesületek mikénti vezetéséről képekkel illusztrált előadását.

Megyeresy beszédéből jöleső eg. állapotok meg, hogy az ifjúsági egyesületi élet irányítá-ánál egész közel jöttek hozzánk, nem utazói és mindenáron az átültetői már a külföldi példák, hanem egy valóban helyes és a mi viszonyainknak megfelelő rendszer kezd már kezeink között is kiformalódni.

Ezt igazolta Karácsony Sándornak az ifjúság előtti minta előadása is; így lehet is, de kell is a magyar ifjúsággal foglalkozni.

November 2-án a harangavatási istentisztelet után volt a presbiteri díszközgyűlés s a presbiteri értekezlet, melyen Dr. Papszász József egyházmegyei gondnok tartotta meg a presbiteri kötelességekről szóló eszmékben gazdag — lendületes — előadását; úgy az előadás, valamint Lévy Mihály esperesnek az előadáshoz fűzött értékes megjegyzése jótékony és maradandó hatással voltak az összegyűlt presbiterekre.

Vasárnap délután folytattuk a megszakított értekezletet, melyen még az országos lelkészegyesület leíratait és a beruházásokról szóló egyházmegyei szabályrendeletet vitattuk meg.

Komoly határozottsággal mondotta ki a lelkészértekezlet Molnár Vince indítványára, hogy a korpótlék és családi pótlék beígért rendezés vel meg nem elégszünk s a családi pótléknak 5 aranykoronában való megállapítását illetőleg megbotránkozásának adott az értekezlet kifejezését és kívánja a korpótléknak is aranyparitásos mielőbbi rendezését, mindezek illetékes helyre való juttatása végett a konventhez felterjesztéssel élt az értekezlet, egyben kimondotta, hogy lelkészi karunk megbotránkoztató sérelmeinek, valamint az egyházak adó segélyezése ügyében bekövetkezett anomáliák feltárása végett a napi lapokban egy-egy közleményt leadni minden lelkésznek kötelessége.

A harangavatási ünnepségről s a nov. 2-án a templomban megtartott vallásos estélyről már megjelent Lapunkban a referáda.

A lelkészi kar, mint a furta gyülekezet vendégei voltunk jelen a 2 napos ünnepségen, mely összehangzott, kedves és mély nyomokat hagyott úgy a gyülekezetre, mint mindnyájunkra. Hálásak vagyunk érte a kiváló előadóknak s a furta gyülekezetnek és a mi kedves Juhász Sámuel lelkésztársunknak, ugyszintén az ő fáradhatatlan s fennkölt lelkü feleségének

Almosd, 1924 november 5.

Szélyhidy Gyula,
református lelkész.

Templomavató ünnepély Sápon.

November 2-án a sápi egyház hívei a teljesen átjavított templomukat ünnepélyes istentisztelet

tartásával avatták fel. Eljöttek a szomszéd községek lelkészei, hogy részvételükkel az avató ünnepélyt szebbé és emlékezetesebbé tegyék. F. Varga Lajos nagyrábéi lelkész, a debreceni egyházmegye esperese bibliát olvasott, dr. Hajdu Gyula berettyóújfalui lelkész predikált. Ferenczi Károly bihartordai lelkész ágendázott, Ballay Aladár dancsházi lelkész keresztelt. A templom történetét Mészáros Lajos sápi lelkész olvasta fel. A református dalárda ének-számaival működött közre. Az ünnepélyes istentisztelet után 200 terítékű közébedhez ültek, melyhez a szükséges dolgokat a hívek adták össze. A közébedet a lelki megnyugvásból fakadó öröm, a közös munka sikerén való megelégedés tette emelkedett hangulatúvá, az ott elhangzott szép beszédek pedig felejthetlenné.

A templom külső-belső kijavitása 120 q bűzába került, melyet a hívek önként és szívesen adtak össze. Az asszonyok a templom belső szépítésével lelkük igaz vallásosságát igyekeztek kimutatni. Kohárszky Antalné az úrasztala körüli rácsra és szó-zékre 2.500.000 korona értékű zöld bársony terítőt, Gyöngyössy Lajosné pedig az úrasztalára szép kivitelű terítőt ajándékozott. Oláh Mihály presbiter a templom mellé 54 méter vasrácsot rendelt 14 millió korona értékben, melyet a tavasszal állíttat fel az egyházközég. Az egyháztagek ezekben az időkben szép tanújelét adták az egyházuk iránti szeretetüknek. A múlt évben öntettek egy 566 kgr. súlyú harangot. Oláh Mihály az orgona elrekvirált cím sípjait pótolhatta, az egyház ugyanekkor az orgonát rendbehozatta.

Templomavatási perselypénzt 235 ezer koronát, az esteli táncmulatságon befolyt 781 ezer korona adományt, összesen 1.023.000 koronát a leánykálvineumnak küldte el. Dr. Hajdu Gyula, megterítendő kész kiadását 50.000 koronát szintén az árvaház céljaira adta.

Sáp 1200 lelket számláló református község az itt felsorolt tevékenységével megmutatta, hogy kell Isten iránt az elvett jókért a hála adóját leróni. példát adott a mai közömbös embereknek az Isten, egyház iránt való szeretetre nemcsak üres szóval, hanem tekintélyes anyagi áldozatokkal. Adja Isten, hogy ezen áldozatkészség továbbra is meglegyen s teremjen az eddigiekhez hasonló szép gyümölcsöket!

B-t.

Különfelek

Dr. Baltazár Dezső püspökünk Baja Mihály lelkipásztorral és fiával Baltazár Lászlóval a múlt hó 24-én délben szerencsésen megérkezett New-Yorkba. Isten tegye áldásossá és gyümölcsözővé misszióját!

Az országos református lelkészli nyugdíj-intézeti járulékok újabb megállapítása. A végrehajtóbizottság 3208—924. sz. a. ebben a tekintetben a következő intézkedést tette: A tagok és egyházközségek járuléka 1924 január 1-től kezdődőleg olyképen fizetendő, hogy a békebeli járulé-

kok 50%-a fizetendő aranykoronákban, melynek átszámítási kulcsa a folyó egész évre 17,000 papirkoronában állapítatik meg. A sürgős segítség szükségének tudatában azt is elhatározta, hogy az 1924. évi 2-ik félévi járandóságokra azonnali előleget folyósít és pedig a nyugdíjasoknak a békebeli nyugdíj 2000-szeresét, minden özvegynek 2.000.000 és minden árvának 500.000 koronát. Az illetményt a központból közvetlenül küldik meg postai úton az illetményjogosultnak.

Lapunk hirdetési számlája október hóról. 40-ik szám. Mandoki egyház 21.000 K, Nemesborzsova 41.500 K. 41. szám. Hajdúnánási reál-gimnázium 10.900 K, Hajdúszoboszlói egyház 17.700 K, Vánasodi egyház 30.300 K, Mándi egyház 34.700 K. 42-ik szám. Hajdútetleni egyház 24.500 K, Öcsödi egyház 31.300 K, Hajdúböszörményi egyház 21.100 K, Esztár 34.700 K, Tiszafüredi egyház 51.700 K, Kéki egyház 41.500 K. 43-ik szám. Garboldi egyház 41.500 K. Tisztelettel kérem a felsorolt hirdettetöket, hogy a számlát sürgősen méltóztassanak kiegyenlíteni. A kézbesítési díj az összegbe belé van számítva. Az előző hónapokról még sok tartozás áll fenn kifizetetlenül. Ezeknek a rendezését is sürgősen kérjük. A külön levélben való felszólítás a munkán kívül postabérből is okoz. Debrecen 1924 november 10. Tisztelettel a *kiadóhivatal*,

Kiskunhalason az átértek részére tanfolyamot tartanak.

Mátészalkán Szigethy Gyula gebei lelkipásztor elnöklésével szept. 23-án lelkészértekezlet volt.

A honvédtitheologusok tíz éves találkozója november 18-án lesz, délelőtt 9 órakor istentisztelettel az oratoriumban, 10 órakor ünnepi gyűléssel a kollégium dísztermében, 11 órakor emléktábla leleplezéssel és délután 3 órakor a Debrecenben nyugvó bajtársak sírjának megkoszorúzásával.

Harangavatás Dombradon. A dombrádi egyház október 12-én avatta fel 13'87, 8'41 és 4'11 mm. súlyú három új harangját. Az ünnepély 10 órakor kezdődött. Kovács Lajos esperes lélekemelő, megáldó imádsága és Szalánczy Bertalan egyházmegyei gondnok elismerő és buzdító beszéde után. az énekkar alkalmi éneke közben, a harangokat felhúzták. Ezután a templomot megtöltö, mintegy 5000 lélek részvételével tartatott meg az istentisztelet. Kun Szabó Gyula berkeszi lelkész predikált, magas gondolatoktól áthatott lelkes beszéde mély nyomokat hagyott maga után. A helybeli lelkész a régi és új templom és a harangok történetéről emlékezett meg. A vegyes és férfi énekkar szép összhangzatos éneke emelte az istentisztelet szépségét. Az ünnepélyt közébed követte.

A keszthelyi templom javára a MEKDSz debreceni csoportja okt. 25-én délután 5 órakor a kollégiumi énekeremben magas színvonalú műsoros estét tartott, amelyen lelkes megnyitó beszédet mondott Kiss Barnabás jh. elnök, nagyhatással szavalt Irsay Sarolta oh., szépen zongorázott Nemes Imre 4 tk., nagyértékű alkalmi beszédet tartott dr. Tankó Béla egyetemi tanár, érzéssel szavalt Lecső József th.,

1. Pét. 2°. alapján építő biblíamagyarázatot mondott Nagy Lajos hitoktató. A kántus szépen énekelt az ünnepély elején és végén.

Ismérkedési estélyt tartottak október 31-én este a debreceni theologusok és a felsőbb éves tanítóképzősök a kollégiumi konviktusban. Az estélyen jelen voltak többen a professzorok közül is. A közvetlen eredmény egy kedves est emléke, a későbbi eredmény lelkeszeink és tanítóink békés együttműködése. Faxit Deus.

Lelkészi beköszönő Ashtabulán. O. Dr. Harsányi Sándort, az amerikai magyar református lelkészi kar nesztorát, ki 7 éven át szerkesztette volt az Amerikai Magyar Reformátusok Lapját, nagy ünnepélyességgel fogadták — mint nekünk írják —, az Ohio állambeli Ashtabulai gyülekezet hívei, mikor közöttük beköszönőjét megtartotta. Az automobilon érkezett lelképásztort és nejét nagy tömeg várta a templomajtóban s Visnyai főgondnok lelkes szavakkal köszöntötte őket a gyülekezet tagjai nevében. A Lorántffy Zs. Nőegylet s az egyház egyéb intézményeinek képviselői szintén hatásos beszédet intéztek az új lelkészhez. Az iskolás lányok az utcától végig a templom lépcsőin két oldalt sorfalat állva, remek koszorúkkal és csokrokkal kedveskedtek az új lelképásztornak, kinek tiszteletére fényes bankettet is adott délben a Nőegylet. Ugyancsak a Nőegylet 400 dollárt is ajándékozott a lelkészi beköszönő örömeire az egyháznak.

Az 1925 februárjában teljes I., illetve II. lelkészsképesítő vizsgálatot tenni óhajtó atyafiakat — félreértés és időrabló kérdezősködések elkerülése céljából — ezúton külön is figyelmeztetem, hogy erre a vizsgálatra ugyanazon házi írásbeli tételek érvényesek, amelyek a f. év szeptemberében tartott vizsgálatokon voltak kitéve (tehát nem azok, amelyek e lap múlt számában 1925 szeptemberére és 1926 februárjára közöltettek). Egyházkerületi főjegyző.

Sepsiszentgyörgyön október folyamán az erdélyi református lelképásztoroknak belmissziói tanfolyama és értekezlete volt az összes lelkészi vezetőférfiak bevonásával. A nagy gyűlés a következőképen foglalta össze kívánságait: „Kívánjuk 1. az édes anyánk nyelvének, amelyen imádkozni tanított, használhatóságát, fejlesztését gyermekeink nevelésében és kulturánk munkálásában. Az őseink hitének szabad gyakorlását templomainkban, házaikban és azokon kívül. 2. A kulturánk művelhetését irodalmunkban, művészetünkben, erkölcsi intézményeinkben, de főleg iskoláinkban. Felekezeti iskoláinkat keresztyén református nemzeti életünk létfeltételének tekintjük s aki ezek szabad működését hárm módon és címen akadályozza, a nemzeti és keresztyén protestáns vallású létünkre tör. 3. Kívánjuk, hogy nyilvános állampolgári életviszonyainkban is érvényesít-

hessük nyelvünket (a gyulafehérvári határozat értelmében). 4. Hogy népünk szorgalmas munkája gyümölcsét a tulajdon szentségének teljes védelme alatt az ország más polgáraival egyenlő feltételek alatt szabadon élvezhesse, birtokolhassa és rendelkezhessek felette. 5. Hogy családi élete otthonának védelme alatt azon zárt egység legyen, amelybe kívülről senki bele ne avatkozzék: sem a vallás, sem a szociális szükségek ürügye alatt”. Sz. E. H.

Kálvineumi ünnepség Kő. ősladányban. A körösladányi gyülekezet f. hó 9 én nagy meretek között és igen nagy érdeklődés mellett tartott kálvineumi ünnepséget. Délelőtt Nádházy Bertalan battonyai lelképász or predikált buzgó-ággal. Délután a négy órakor kezdődött ünnepélyen, ahol a közönség zsúfolásig megtöltötte az ipartestület nagytermét, Török Gyöngyike bájos prologja után Kovács Gyula tanító vezetésével a gyermek-énekkar dalolt hatásosan irredena dalokat. Dr. Erdős Károly előadását a köröstarcsai úri zenekar tagjai szépen színezték kvintettje követte, melyet épügy, mint Rebék Pál köröstarcsai tanító kedves szólóját többször megújraza a közönség. Mucsí Erzsike köröstarcsai óvónő kidolgozott szavalata művészileg érvényesült. Sok derűt hozott magával Tóth József helybeli lelképásztor „Az első legáció” című egyfelvonásos életképe, amelyben Tóth Emmike, Baksay Sárka, Gyökössy Gyula és Szekeres Károly szerepeltek üdén és mulattatóan. A Polgári dalárda szép éneke és Tóth József helybeli lelképásztor záró és köszönő szavai után véget ért a Gyökössy Dániel helybeli hitoktató ügyes konferálásával mindvégig érdeklődéssel lefolyt ünnepség.

Szentesen a Protestáns Irodalmi Társaság Soltész Elemér tabori püspök, Dr. Hetessy Kálmán kecskeméti lelképásztor, Imre Sándor ny. államtitkár, Dr. Lakos István, Komáromi János író, Kremán helybeli kántor és Vági Panni drámai színésznő közreműködésével sikerült ünnepség volt.

Felbívás! Muzsikuskok saját érdekükben közöljék alanti címmel, hogy milyen hangszeren milyen irányú műveket játszanak. *Grammofontulajdonosok* saját érdekükben közöljék alanti címmel, hogy milyen grammofongépet használnak és melyek a kedvelt lemezeik. Levelét így címezze: *Rózsavölgyi és Társa* zeneműkiadónak Budapest IV., Szervita-tér 5.

Hivatalos Értesítés

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

3178—1924. szám.

Körlevél.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

Az egyházkerületi közgyűlés 1923. évi 550. sz. határozatának 14. pontjában foglalt rendelkezés szerint az egyházközségekre kivetett közigazgatási bűzaadó fele része június 1-ig s fele rész-

ben december 1-ig fizetendő be az egyházkerületi pénztárba és pedig az első részlet a május 1., a második részlet pedig a november 1-i legmagasabb tőzsdei ár szerint.

Hogy az egyházközségek az esedékessé vált tartozásoknak lerovását illetőleg tájékozással bírnak, e célból — hivatalos úton beszerzett adatok alapján — közlöm, hogy a rendes szokvány minőségű (78 kg.) tiszavidéki búzának legmagasabb tőzsdei ára f. évi november hó 1-én 462,500 K, szóval Négy százhatvankettőezeröttszáz korona volt.

Atyafiságos szeretettel

Debrecen, 1924 november 5.

Révész,
püspök-h.

3170—1924. szám.

Körlevél.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

Közlöm egyházkerületi közgyűlésünk 407/1924. számú határozatát a következőkben:

Közgyűlésünk felhívja az egyházmegyéket, hogy a legközelebbi egyházkerületi közgyűlésre nyilatkozzanak a helmisszió bizottságaitól bekérendő szakvélemények alapján a tekintetben, nem volna-e, s ha igen, milyen módzatok szerint volna kívánatos az, hogyha egyházkerületünk az országos rendezés megtörténteig ideiglenesen, szabályrendeletileg maga léptetne élebe bizonyos, rég kívánatos intézkedéseket, főként a konfirmáció korlátozását s a konfirmációi előkészítés időtartamát illetőleg, hogy ezáltal az itt-ott már megindult egyéni kísérletezések sokféle számban egymással ellenkező volta az építésre nem hasznos zürzavart ne idézzen elő. Addig is egyházkerületünk felszólítja a kebelbeli összes lelkipásztorokat, hogy minden rendelkezésükre álló alkalmat, módot és eszközt ragadjanak meg arra, hogy a sokszor kényszerű okokból nagyon rövid és vékony konfirmációi oktatás lelki hatásait a konfirmált ifjakban legalább később gyarapítsák, amire különösen alkalmas mód és út volna a konfirmált ifjakkal minden gyülekezeti úrvacsoraosztást megelőző héten külön előkészítő órákon való lelki foglalkozás. Úgy ezen, mint általában a konfirmációi előkészítéssel kapcsolatos minden célra közgyűlésünk már most nyomatékosan ajánlja a lelkipásztorok és vallásitanítók figyelmébe Forgács Gyulának „Agenda“ és „Vezérkönyv“ című, a maguk nemében magyar nyelven páratlanul kitűnő dolgozatait.

Atyafiságos szeretettel

Debrecen, 1924 november 7.

Révész,
püspök-h.

3174—1924. szám.

Körlevél.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

Közlöm egyházkerületi közgyűlésünk 404/1924. számú határozatát a következőkben:

Közgyűlésünk szomorúan állapítja meg, hogy egyházmegyénk, egynek kivételével, nem érezték elodázhatatlanul sürgős szükségességét ezen, egyházunk egész jövőjére nézve döntő fontosságú kérdéssel való beható foglalkozásnak. A maga részéről azonban nem hajlandó vállalni a felelősséget a véleménymondás elmaradásának, hanem a hozzászólások elmaradásának minden, az ügyre nézve hátrányos következményeiért kizárólag az érdekelt egyházmegyékre háritván a felelősséget, a konventi tervezetre, az alsószabolcs-hajdúvidéki egyházmegye véleményének figyelembe vételével, a következőkben teszi meg észrevételeit: A munkálattal közgyűlésünk elvi szempontból kifogástalan, a különböző szempontok és munkamezők áttekintésében kimerítően részletesnek tartja. Formailag azonban az egész dolgozatban inkább egy lelkes melegséggel és előadásbeli közvetlenséggel megírt memorandumot lát, semmint egy tulajdonképeni szabályzat-tervezetet, úgy hogy véleménye szerint a munkálattal az ilyenmő szabályzatokban szokásos és kívánatos stíláriis tömörség, fogalmi és szerkezeti szabatosság szempontjából még feltétlenül erős átdolgozásra szorul. Tartalmilag és a részleteket illetőleg közgyűlésünk megjegyzi a tervezethez: 1. hogy a mindennapi istentiszteletek tartásának tárgyában oly értelmű zsinati törvényalkotást tart általánosságban kívánatosnak, amely az egyházközségeket s különösen a lelkipásztorokat a gyülekezeti élet olyan berendezésére és irányítására kötelezze, hogy az ige halgatása és tanulmányozása, vagy általában evangéliomi áhítatra szomjúhozó lelkek arra készteti vezetést alatt naponként alkalmat találjanak; 2. hogy az egyházmegyei helmissziói bizottságok ügyvezető elnökeiül kizárólag csak lelkészkepesítéű egyének alkalmazását tartja kívánatosnak; 3. hogy véleménye szerint a lelkipásztorok és presbiterek életének megtisztítására javasolt radikális eljárások, akármennyire törvényerőre emeltetnének is, új lelkész és presbiter-nemzedékek felnövekvéséig több kárral, mint haszonnal járnának. Amidőn közgyűlésünk az Egyetemes Konventnek e megjegyzések figyelembe vételét s formai szempontból az egész, egyébként kiváló munkálattal alapos átdolgozását javasolja, egyszerűsmind kéri azt, hogy e tervezet végleges formába öntését s életbeléptetését akár ezen, akár más egyházkerületbeli egyházmegyéknek az ügygel szemben megnyilvánult érdeklődés hiánya miatt ne halassza tovább.

Atyafiságos szeretettel

Debrecen, 1924 november 7.

Révész,
püspök-h.

3175—1924. szám.

Körlevél.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

Közlöm egyházkerületi közgyűlésünk 405/1924. számú határozatát a következőkben:

Közgyűlésünk örömmel értesül a beterjesztett jelentésekből arról, hogy: 1. az egyházmegyei belmissziói bizottságok a fentnevezett egyházmegyékben megalakultak és működnek, sőt a nagyszalontai egyházmegyében az egyházközségekben is alakultak belmissziói bizottságok, még pedig, ahol arra alkalmas egyének találkoztak, női tagokkal is;

2. hogy a vasárnapi iskolai tanítás ez öt egyházmegye egyházainak többségében megkezdődött s számos helyen szépen folyik; ahol még nincsen bevezetve, a folyó év őszétől kezdve ott is legtöbb helyen kilátásba helyeztetett a megindítása;

3. hogy egyéb belmissziói munkák is ezen egyházmegyékben sok helyütt a szent és eredményes buzgóság, de egyebütt is legalább a biztató és jóakarató kezdtek és próbálkozások képét mutatják és hogy az egyes tényezők részéről helyenként még megnyilvánuló közöny megtörésére az a.sószabolcs-hajdúvidéki és a beregi egyházmegyék nyomatékos intézkedéseket tettek;

4. hogy a nagyszalontai egyházmegyében az egyházmegyei közgyűlés alkalmából egyházmegyei presbiteri értekezlet is tartatott szép sikerrel, amelyen minden egyház presbiteriuma képviselve volt.

Közgyűlésünk amidőn ez öt egyházmegye ígéretekkel teljes belmissziói buzgósága iránt elismerését fejezi ki s őket további kitartásra és előhaladásra szeretettel és áldáskívánással kéri, nem nyomhatja el megütközését ama sajnálatos tény fölött, hogy az egyházmegyék nagyobbik fele most sem érezte magát indítatva arra, hogy az 541/1923. sz. egyházkerületi határozat erélyes sürgetésének eleget téve, belmissziói jelentést küldjön. Tudomása van ugyan közgyűlésünknek arról, hogy a jelentést nem küldött egyházmegyékben is hosszabb-rövidebb idő óta számos egyház folytat belmissziói munkásságot s így a hallgatás oka inkább csak az adminisztráció késedelmeskedésében, mintsem a teljes nemtörődömségben keresendő, de mivel a belmissziói munkának annyira kívánatos egységes egyházkerületi irányítása és előmozdítása az eddigi munkák és eredmények egységes áttekintése nélkül lehetetlenség, és mivel számos esetben, főként nem egy hatalmas népeségű gyülekezetünkben a hallgatás oka valószínűleg mégsem pusztán a jelentés késedelmes beküldésében, vagy be nem küldésében keresendő: közgyűlésünk felkéri Püspök urat, vonja a jelentést nem küldő egyházmegyéket a legszigorúbban felelősségre s tőlük a belmissziói munkásság akármilyen állásáról szóló jelentéseket (beleértve a presbiteri értekezletek tartását, illetve nem tartását is) a legközelebbi egyházkerületi közgyűlést egy hónappal megelőző időpontra, a további következmények terhe alatt, követelje be, önként értetődően, hogy a folytatólagos jelentések ugyanazon időpontra a már jelentést küldött egyházmegyéktől is elvártnak.

Atyafiságos szeretettel

Debrecen, 1923 november 7.

Révész,
püspök-h.

Pályázati hirdetés.

A Debreceni Protestáns Lap 39. számában közzétett kölcei orgonista-kantor-tanítói állásra ismét pályázat hirdettetik.

Pályázati határidő november 20. Választás november 23-án.

Tariska Gabor,
református lelkész.

Pályázat.

A garbolczi református egyház pályázatot hirdet a lemondás folytán megüresedett kántor-tanítói állásra. 1. Javadalma; Lakás, törvényes kerttel s melléképületekkel, 3 hold szántó föld, 200 négyszögöl kenderes, 1039 □-öl kaszáló, 4 drb legeltetési jog, 5 öl tűzifa (hasáb) beszállítva, 12 mázsa tiszta rostált búza. Közmunka. Stóla. Államsegély. 2. Kötelessége: I—VI. vegyes osztályok és ismétlősök tanítása. Kántori szolgálat, kanonikus órákon s lelkész akadályoztatása esetén szószei szolgálat, presb. jegyzőkönyvvezetés, belmissziói munkában lelkésznek segédkezés. Egyházi énekkar szervezése és vezetése. Megválasztás esetén állás azonnal elfoglalandó. Pályázati határidő e hirdetés megjelenésétől számított 14 nap. Személyes megjelenés választás előtt kötelező, de saját költségen. Pályázati kérvények tanítói és kántori oklevéllel, születési s szolgálati bizonyítványokkal, kommunizmus s oláhmegszállás alatti magatartást egyházi és világi hatóság által igazolva, lelkészi hivatalhoz küldendők. Okmányok visszaküldésére postabélyeg csatolandó,

Garbolcz, 1924 november hó.

Nyáry János,
református lelkész, isk. sz. elnök.

Pályázat.

A pátrohái (Szabolcs m.) református egyház pályázatot hirdet orgonistatanítói állomására.

Javadalom: 1. Lakás 3 szobával, melléképületekkel, kertpótló beltelkek jövedelmével. 2. 17 kat. hold 1506 □-öl föld, melynek adóit az egyház javadalmas által kívánja elvállalni. 3. Párhéz: egész pártól 18 liter búza, 1 korona fapénz; ilyen van circa 300; felpártól felényi, ilyen van circa 100. 4. Stóla az egyházkerületi szabályzat szerint. 5. Állami kiegészítés.

Kötelességei: a kijelölendő osztályoknak tanterv szerinti vezetése, orgonista és kántori teendők végzése, ifjúsági egyesület és dalárda szervezése, vezetése, valamint lelkész helyettesítése kanonikus órákon és szükség esetén, végül belmissziói munkában való segédkezés.

A presbiteriumhoz intézendő felszerelt pályázatok — visszaküldési bélyeg melléklésével — december 20-ig a lelkészi hivatalhoz küldendők, mely után a kijelölendők — saját költségükön — próbára meghívottnak kitűzendő napra s választás után az állás sürgősen elfoglalandó.

Pátrohán, 1924 november 10.

Presbiterium.

Pályázat.

Mezőtúri református egyház II. és IV. sz. belterületi férfitanítói állásra pályázatot hirdet. — Fizetése, lakbér törvényszerű. — Kötelesség: iskolaszék által kijelölt osztály vagy osztályok vezetése; belmissziói munkában segédkezés.

Kérvényhez melléklendők: keresztlevél, oklevél, legújabb orvosi-, egész tanítói működésről szolgálati bizonyítvány; kommun és oláhmegszállás alatti magatartásról igazolvány; válaszbélyeg. — Tenor I., B) listás, menekült magyar honpolgár előnyben.

Választás miniszteri jóváhagyás után jogerős.

Határidő: megjelenéstől 14 nap. II. sz. állás azonnal, IV. sz. előd nyugdíjazása után foglalandó el.

Mezőtúr, 1924 november 8.

Marjay Károly,
református iskolaszéki elnök.

Pályázat-meghosszabbítás.

A Debreceni Protestáns Lap 1924. évi 42. számban (320 oldal) megjelent s a kéki református óvónői állásra vonatkozó pályázat — közbevetett felsőbb hatósági intézkedés folytán — 1924 december elsejéig meghosszabbítatik.

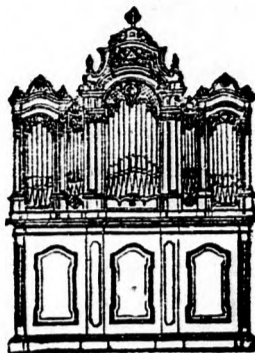
Kek, 1924 november 6.

Presbitérium.

FITTLER SANDOR

orgona-, orgonasíp- és harmónium készítő vállalata

PESTERZSÉBET, Erzsébet-u. 23.

Készít elsőrangú modern gépezetes és légnymású, tartós, nemeshangú

új orgonákat

művészi kivitelben.

Hadiceélokra elrekviráit és egyéb

orgonasípok

speciális készítése és szállítás.

Vállalja régi orgonák légnymású rendszerre való átalakítását, kibővítést, javítását, tisztítását és szakszerű újra hangolását, valamint

orgonák évi jókarban tartását.**Villamos fűtató berendezések készítése.**

Szívó és nyomó rendszerű harmoniumok készítése, javítása és hangolása. — Minden munkáért jótállást vállalok. — Felvilágosítással, tervezettel és költségvetéssel készséggel szolgálok — Munkám szakszerű végzését és pontosságát több egyház ajánlólevelével tudom igazolni.

ALAPÍTOTT 1910-BEN

Egyházkerületi elemi iskolai tankönyvek,

papírok, írószerek, tollak, tinták, ceruzák, kréták, palatáblák, szivacsok és minden egyéb iskolai író- és rajzeszközök óriási választékban kaphatók.

Irkák közül különösen ajánljuk a kiváló finom papíron készült és nagyon olcsó

4 és 6 lapos „MÉLIUSZ” irkáinkat.

ZSOLTÁRKIADVÁNYAINK

iskolai alakja minden kötésben kapható.

Kiadásunkban most jelent meg a zsinat által kötelező használatra elrendelt Temetési énekek a magyar reformátusok használatára

a zsinat által megállapított szöveggel és dallamokkal.

Ára kemény papírkötésben K 6000.—, félvászonkötésben K 8000.—. Továbbá

Temetési énekek a magyar hívők, énekevezérek, iskolák és dalos egyesületek használatára

a zsinat által megállapított szövegekkel és dallamokkal, vegyeskarra (orgona, harmonium, zongora) és férfikarra. Ára kemény papírkötésben K 12.000.—, félvászonkötésben K 14.000.—.

Tankönyvekből és írószerekből az egyházaknak és iskoláknak 10% engedményt adunk.

„MÉLIUSZ” könyvkereskedés, Debrecen.

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda vállalata.